

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ЛАНДШАФТІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Боярин М., Нетробчук І., Музиченко О.

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
пр. Волі 13, м. Луцьк, 35000, Україна
mariasun140314@gmail.com

Одним із важливих показників, які характеризують екологічний стан ландшафтів є їх стійкість – здатність природно-територіальних комплексів зберігати значення своїх параметрів у певних “порогових” межах при впливові зовнішніх природних і антропогенних чинників (навантаження). Стійкість визначається за відношенням до антропогенного (техногенного) навантаження і розглядається у динамічному плані [2]. Потенційна стійкість природних комплексів свідчить про можливу відповідну реакцію на різні види техногенних навантажень. Стійкість природних комплексів залежить від властивостей самих комплексів – загального функціонування їх компонентів, спрямованості геохімічних і геофізичних процесів – і від особливостей зовнішнього впливу природних і техногенних чинників на природні комплекси. Під техногенним впливом розуміють не тільки безпосередній вплив техніки на природні комплекси, але й також введення і вилучення з природного кругообігу різних речовин [1, 2].

Метою роботи є визначення екологічної стійкості ландшафтів Волинської області у розрізі адміністративних районів.

Оцінка екологічної стійкості ландшафтів Волинської області проведена на основі методики Є. Клементової, В. Гейниге за показником коефіцієнту екологічної стабільності ландшафтів $K_{есл1}$ [3,4].

Визначення коефіцієнта екологічної стабільності ландшафтів ($K_{есл1}$) базується на співставленні площ, зайнятих різними елементами ландшафту з врахуванням їх позитивного чи негативного впливу на навколишнє середовище, та обчислюється за формулою:

$$K_{есл1} = \frac{\sum_{i=1}^n F_{см i}}{\sum_{j=1}^m F_{см j}}$$

Де $F_{см i}$ – площі під сільськогосподарськими культурами і рослинними угрупованнями, які позитивно впливають на ландшафт (ліси, зелені насадження, природні луки, заповідники, заказники та орні землі, багаторічні трави, тощо), га;

$F_{см j}$ – площі, зайняті нестабільними елементами ландшафту (щорічно оброблювана рілля, землі з нестійким трав'яним покривом, площі під забудовою і дорожньою мережею, заростаючі і замулені водойми, землі значного антропогенного впливу, га).

Стійкість ландшафту включає як кількісну, так і якісну оцінку та виконану шляхом аналізу ландшафтних елементів, наведених в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок кількісної та якісної оцінки екологічної стабільності ландшафтів
Волинської області у розрізі адміністративних районів

Назва адміністративного району	Площа земель, га	Рілля, га	Ліси і лісовкриті землі, га	ПЗФ, га	$K_{есл1}$	Оцінка стабільності ландшафту
Володимирський район	276825,6	147887,4	49872,74	13434,6	0,80	Нестабільний
Камінь-Каширський	469233,9	76019,19	245991,32	51068,4	4,90	Стабільний, з яскраво вираженою стабільністю
Ковельський	745307,3	202438,9	268164,75	73971,8	2,45	Умовно стабільний
Луцький	520147,	243996,6	127399,02	18764,0	1,01	Умовно стабільний

Розрахунок кількісної та якісної оцінки екологічної стабільності ландшафтів адміністративних районів Волинської області знаходиться у межах 0,80 – 4,90, отже ландшафти басейну у залежності від їх розташування можуть бути від нестабільних до стабільних, з яскраво вираженою стабільністю. Адміністративних районів які мають ландшафти за екологічною оцінкою віднесені до нестабільних з яскраво вираженою нестабільністю у області немає, хоча є кілька територіальних громад які мають таку екологічну оцінку стану ландшафтів - Боратинська, Горохівська, Копачівська, Сенкевичівська, Володимирська, Нововолинська, Торчинська та Поромівська ТГ у яких коефіцієнт стабільності ландшафтів ($K_{есл1}$) становить 0,11 – 0,49.

На території Камінь-Каширського району розташовано ТГ коефіцієнт стабільності ландшафтів яких ($K_{есл1}$) становить 3,86 – 8,8, відповідно екологічна стійкість ландшафтів визначена як стабільна – стабільна, з яскраво вираженою стабільністю.

На території Луцького району розташовано ТГ коефіцієнт стабільності ландшафтів яких ($K_{есл1}$) становить 0,22 – 2,99 відповідно екологічна стійкість ландшафтів визначена як нестабільні з яскраво вираженою нестабільністю - умовно стабільні. При цьому переважають ТГ у яких екологічна стійкість ландшафтів визначена як нестабільний а коефіцієнт ($K_{есл1}$) становить 0,54 – 0,99.

На території Ковельського району також переважають ТГ коефіцієнт стабільності ландшафтів яких ($K_{есл1}$) становить 1,18 – 4,35 відповідно екологічна стійкість ландшафтів визначена як стабільні - умовно стабільні.

На території Володимирського району переважають ТГ коефіцієнт стабільності ландшафтів яких ($K_{есл1}$) становить 0,11 – 1,93 відповідно екологічна стійкість ландшафтів визначена як нестабільні з яскраво вираженою нестабільністю - умовно стабільні.

Аналізуючи структуру земельних угідь адміністративних утворень ОТГ на території Волинської області можна вказати що площі зайняті нестабільними елементами ландшафту (щорічно оброблювана рілля, землі з нестійким трав'яним покривом, під забудовою і дорожньою мережею, водойми та ін) у переважній більшості розташовані у південній частині області в межах Волинської височини де розташовано Володимирський та Луцький адміністративні райони. Площі земель зайняті стабільними елементами ландшафту (ліси, зелені насадження, природні луки, об'єкти ПЗФ, багаторічних трави, тощо) у переважній більшості розташовані у північній частині області в межах Поліської низовини де розташовано Ковельський та Камінь-Каширський адміністративні райони.

Література:

1. Боярин М. В., Нетробчук І. М. Оцінка екологічної стійкості ландшафту басейну річки Західний Буг у межах Волинської області. *Україна: географія цілей та можливостей*. Збірник наукових праць. – К. : ВГЛ «Обрії», 2012. , Т. I. С. 29-33.
2. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. К. : Лікей, 1995. 233 с.
3. Міщенко О. В. Еколого-господарська оцінка сучасного стану Волинської області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій* : зб. наук. пр. / Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2016. № 13. С. 19–24.
4. Клементова Е., Гейниге В. Оцінка екологічної стійкості сільськогосподарських ландшафтів. *Меліорація і водне господарство*, 1995. № 5. С. 24-35.